

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. Розглянуто особливості формування фінансових результатів, охарактеризовано важливість аналізу цих показників для підприємства. Проведено регресійний аналіз валового прибутку, що включає побудову тренда, а також зроблено висновки за отриманими результатами.

Аннотация. Рассмотрены особенности формирования финансовых результатов, охарактеризована важность анализа этих показателей для предприятия. Проведен регрессионный анализ валовой прибыли, который включает построение тренда, а также сделаны выводы по полученным результатам.

Annotation. The features of forming the financial results are considered, the importance of analysis of these indexes for an enterprise is described. The regressive analysis of gross revenue, that includes the construction of trend, is conducted, and also the conclusions on the obtained results are drawn.

Ключові слова: фінансові результати, прибуток і збиток, доходи і витрати, звіт про фінансові результати, валовий прибуток, регресійний аналіз, рівняння тренда.

Значення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства обумовлено новим змістом прибутку в умовах сучасного економічного розвитку країни. Як головна рушійна сила ринкової економіки він забезпечує інтереси держави, власників і персоналу підприємств. Прибуток є показником, який найповніше відображає ефективність виробництва, об'єм і кількість виготовленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості. Багатоаспектне значення прибутку починається з переходом економіки України на принципи ринкового господарства. Тому на даному етапі розвитку економіки для підприємств дуже важливим є достовірний аналіз фінансових результатів їх діяльності [1].

Дослідженням проблеми формування й аналізу фінансових результатів займалися різні науковці, однак особливий вклад зробили такі автори: Бутинець Ф. Ф., Берднікова Т. М., Дем'яненко М. Я., Кірейцев Г. Г., Шатковська Л. С., Соколов Я. В., Снопко В. В., Моссаковський В. Б., Лінник В. Г. та інші вчені. Проте вивчення та аналіз доробок авторів показує, що в Україні ще не розроблено єдиної методики проведення аналізу фінансових результатів на підприємстві. Незгода в тлумаченні окремих показників та у визначенні граничних величин у різних авторів не дає можливості однозначно застосувати одну методику дослідження. Наявність нової методики дала б можливість співставляти результати аналізу проведеного на різних підприємствах різними виконавцями [2].

Мета дослідження: розглянути методику та особливості відображення фінансових результатів.

Кінцевим позитивним результатом господарської діяльності підприємства є прибуток. Прибуток – один з основних господарських показників роботи підприємства. За його допомогою визначаються рівень рентабельності, тобто прибутковість, ефективність функціонування підприємства. Головна частина прибутку формується як різниця між виручкою від реалізації продукції і витратами на виробництво цієї продукції (та на її продаж). Якщо власні витрати підприємства більші за грошові надходження від реалізації, то воно зазнає збитків [3].

Поняття фінансових результатів діяльності трактується в П(С)БО 3 "Звіт про фінансові результати" [4]. Прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати, а збиток – перевищення суми витрат над сумою доходів, для отримання яких здійснені ці витрати.

Згідно з даним положенням розрізняють кілька видів прибутку (збитку) [4]:

по-перше, це валовий прибуток, тобто різниця між сумами чистого доходу (виручки) від реалізації продукції і собівартості реалізованої продукції;

по-друге, це фінансові результати від операційної діяльності, які, зрозуміло, будуть менші, ніж перша сума за рахунок відрахування "адміністративних витрат" і "витрат на збут". Далі йдуть фінансові результати від звичайної діяльності (до оподаткування і після нього) і, нарешті, – чистий прибуток або збиток.

Застосування математичних методів у економічному аналізі передбачає побудову і використання при дослідженні економічних явищ та процесів відповідних економіко-математичних моделей, які є їх прообразом.

Однак слід зазначити, що не всі явища і процеси можна формалізувати для включення в математичну модель. Крім того, варто зауважити, що жодна модель не дає абсолютно точної характеристики досліджуваних економічних процесів. Цінність і практичне значення економіко-математичних моделей значно підвищується у тих випадках, коли вони наближаються до реально існуючих аналізованих економічних явищ і процесів [5].

Щоб визначити зміну величини валового прибутку підприємства в динаміці (за кварталами) й оцінити трендовий зв'язок, за яким він змінюється, доцільно використати результати трендового аналізу (кореляційно-регресійний метод) [5].

Спочатку розраховується значення параметра а, з підставленням до формули даних таблиці.

$$a = (8 \times 8\,434,89 \text{ тис. грн} - 36 \times 1\,873,966 \text{ тис. грн}) / (8 \times 204 - (36)^2) = 48,64.$$

Потім розраховується значення параметра b:

$$b = (1\,873,966 \text{ тис. грн} \times 204) - (8\,434,89 \text{ тис. грн} \times 36) / (8 \times 204 - (36)^2) = 234\,026.$$

Таблиця

Показники лінійної регресії (1 період = 1 кварталу), тис. грн

X	Y	X ²	X × Y
1	2	3	4
1	227,983	1	227,983
2	230,084	4	460,168
3	221,631	9	664,893

Закінчення таблиці

1	2	3	4
4	266,58	16	1066,32
5	256,676	25	1283,38
6	206,263	36	1237,578
7	223,424	49	1563,968
8	241,325	64	1930,6
36	1873,966	204	8434,89

Після визначення параметрів а і b визначається рівняння тренда динаміки прибутку:

$$Y = 48,64 \times X + 234\,026. \quad (1)$$

На основі отриманого тренда з наведеними параметрами розраховується значення Y (сума балансового прибутку) залежно від зміни значення X – (період (квартал)). Для цього у рівнянні тренда замість змінної X підставляється номер періоду:

$$\begin{aligned} Y &= 48,64 \times 1 + 234\,026 = 234\,074,64 \text{ грн;} \\ Y &= 48,64 \times 2 + 234\,026 = 234\,123,28 \text{ грн;} \\ Y &= 48,64 \times 3 + 234\,026 = 234\,171,92 \text{ грн;} \\ Y &= 48,64 \times 4 + 234\,026 = 234\,220,56 \text{ грн;} \\ Y &= 48,64 \times 5 + 234\,026 = 234\,269,2 \text{ грн;} \\ Y &= 48,64 \times 6 + 234\,026 = 234\,317,84 \text{ грн;} \\ Y &= 48,64 \times 7 + 234\,026 = 234\,366,48 \text{ грн;} \\ Y &= 48,64 \times 8 + 234\,026 = 234\,415,12 \text{ грн.} \end{aligned}$$

Далі слід побудувати тренд та показати на графіку динаміку валового прибутку за 8 кварталів, (рис. 1)

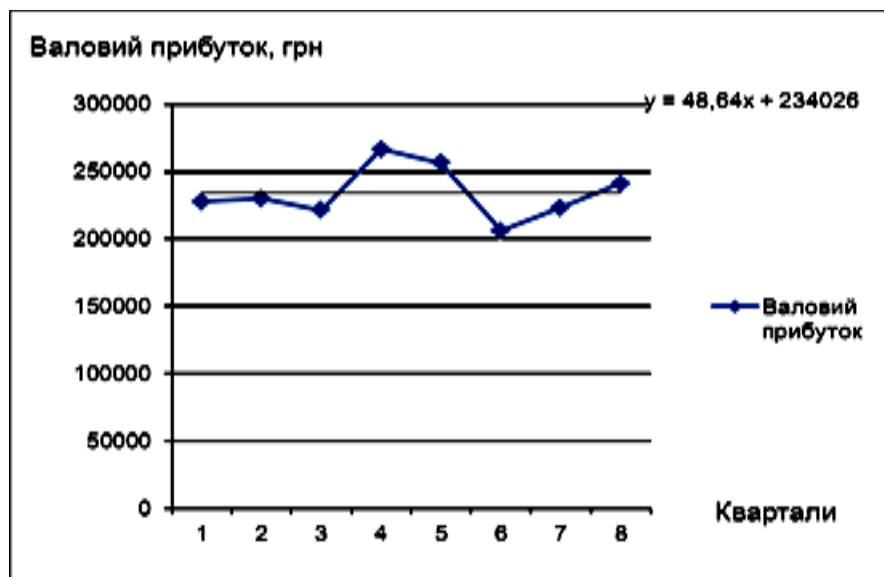

Рис. 1. Динаміка валового прибутку за 8 кварталів (2010 – 2011 рр.)

У разі відсутності зв'язку між ознаками X і Y кореляційне поле не матиме визначеної форми. Але за мірою збільшення тісноти зв'язку окремі точки на графіку притягуються все ближче до лінії регресії й виникає так зване кореляційне поле. Для визначення зв'язку між факторами X і Y доцільно розрахувати коефіцієнт кореляції. Чим ближче даний коефіцієнт є до 1, тим більш тісним є зв'язок і тим імовірніше розрахована модель відповідає

реальним даним. Тренд з наведеними параметрами може бути використаний для прогнозування величини валового прибутку в наступних кварталах, що має велике значення для стратегічного планування розвитку підприємств. Для того, щоб розрахувати прогнозоване значення валового прибутку на I квартал наступного року нею бхідно підставити замість змінної X порядковий номер кварталу (періоду). У даному випадку він буде 9, 10 і т. д. Таким чином, прогнозоване значення валового прибутку на наступні квартали складатиме:

$$Y = 48,64 \times 9 + 234\,026 = 234\,463,76 \text{ грн.}$$

Прогнозовані значення прибутку на кожен із наступних кварталів подані на графіку (рис. 2).

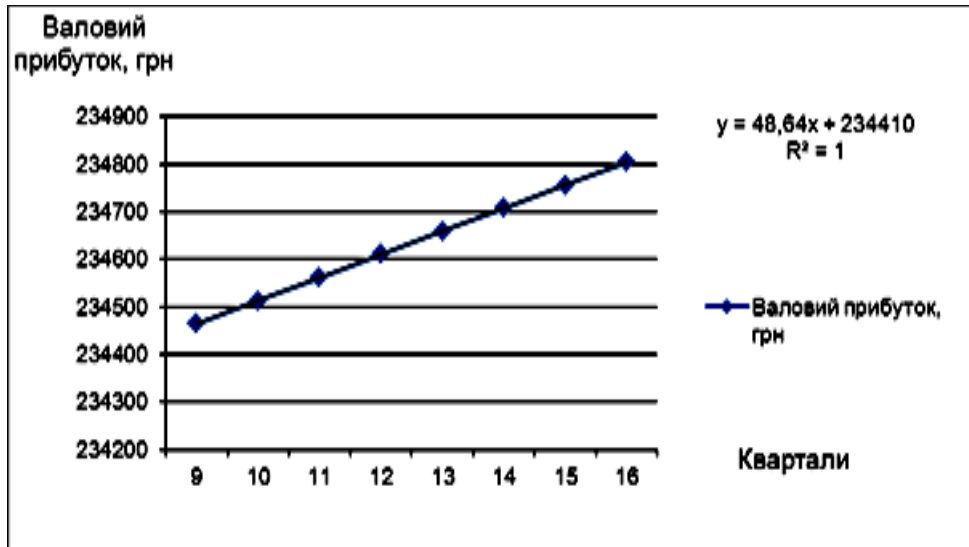

Рис. 2. Динаміка валового прибутку з тенденцією до зростання

Результати, отримані за допомогою кореляційно-регресійного методу, свідчать про те, що у наведеному прикладі є тенденція до зростання величини прибутку досліджуваного підприємства після 8 кварталу, однак до 16 кварталу не буде досягнуто результатів 8-го. Доцільно сказати, що прогнозований обсяг валового прибутку в плановому періоді складає 234 463,76 грн, що на 6 861,24 грн менше, ніж у попередньому кварталі (234 463,76 – 241 325). Як видно з рис. 2, коефіцієнт кореляції дорівнює 1, тому можна зробити висновок, що між показниками тісний зв'язок, отже розрахована модель відповідає реальним даним. Як видно, дане підприємство має стабільний фінансовий стан, і хоча прибуток знизився, це не є вагомим.

Таким чином, проведений регресійний аналіз свідчить, що діяльність підприємства є прибутковою і спостерігається тенденція збільшення валового прибутку, що є позитивним фактором.

У наступних періодах можливо запропонувати даному підприємству таке: підвищення оборотності обігових коштів шляхом зменшення дебіторської заборгованості, що значно збільшить платоспроможність підприємства, зменшення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, знизити витрати на збут та матеріальні затрати, і головне, збільшити прибуток можливо за рахунок збільшення обсягу реалізації продукції.

Наук. керівн. Мозгова Л. О.

Література: 1. Андреева В. А. Організація і методика економічного аналізу : навчальний посібник / В. А. Андреева, Г. І. Андреева. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2009. – 353 с. 2. Сиволожська Д. В. Проблеми аналізу підприємства [Електронний ресурс] / Д. В. Сиволожська. – Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/uproz/2012_2/u1202syv.pdf. 3. Болюх М. А. Економічний аналіз : навч. посібн. / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський ; за ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. – К. : КНЕУ, 2001. – С. 170. 4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати". – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0397-99>. 5. Нечаюк Л. І. Готельно-ресторанний бізнес: менеджмент [Електронний ресурс] / Л. І. Нечаюк, Н. О. Телеш. – Режим доступу : http://tourlib.net/books_ukr/netchauk82.htm.